

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СЛЕНГОВИХ ОДИНИЦЬ У БРИТАНСЬКОМУ КІНОТЕКСТІ

Олена Гурко 

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

PECULIARITIES OF SLANG FUNCTIONING IN BRITISH FILM TEXTS

Author: Olena Hurko 

Abstract.

The article analyzes the specifics of the heroes' speech of the first, second and third seasons, taking into account the English-Ukrainian translation of slang units with the help of continuous sampling method. It is defined such basic translation strategies, which used for Ukrainian dubbing: analogues, transcoding, generalization, modulation, integral modification, antonymous translation, explication, omission, permutations, and substitutions. In the study, the replicas of the characters in the original language were compared with the official Ukrainian dubbed translation of the serials during the analysis of slang translation ways. The most productive ways of creating slang units on the material of the serial "Sherlock" are metaphorization, morphological, semantic and phonological. The article contains appendixes that quantify the frequency of slang units. The prospect of further research is seen in the detailed study of lexical and phraseological slang markers in British film texts.

ВСТУП

XXI ст. можна вважати періодом максимального розвитку та популяризації сленгової мови у світі. Сленг виникає через бажання людей замінювати звичайні мовні одиниці емоційно-експресивнішими. Саме тому студіювання питань, пов'язаних зі специфікою перекладу британських сленгізмів є предметом дослідження науковців в межах новітнього перекладознавства (W. Bullard [1], С. Eble [2], А. Faisal [3], О. Гурко [8]), оскільки чимало людей зацікавлені в якісній адаптації іноземних кінофільмів та кіносеріалів до реалій країни проживання.

Особливе місце у створенні нових сленгових одиниць належить молоді, адже саме молодіжний сленг є флагманом мови й істотно залежить від реалій сьогодення. Молодіжний сленг привертає увагу передусім своєю виразністю, семантичним гумором, лексичною грою. Порівняно з клішованою офіційною мовою для сленгу характерна свіжа метафоричність, розкутість і стислість позначень.

Зважаючи на неабияку популярність кінематографа, доречним вважаємо студіювання сленгізмів, дібраних з британського серіалу «Шерлок», який був знятий компанією «Hartwood Films» спеціально для BBC Wales у 2010 році [5]. Серіал налічує 4 сезони та розповідає про двох друзів: геніального детектива Шерлока Холмса і доктора Джона Ватсона, який повернувся з Афганської війни. Дія розгортається в Лондоні, на знаменитій вулиці Бейкер-стріт, 221б. Сюжет оснований на творах письменника Артура Конан Дойля, проте дія відбувається в наші дні. Через це мова героїв переповнена сучасними британськими сленгізмами та сленговими висловленнями.

У межах нашої наукової розвідки проаналізовано специфіку мовлення героїв першого, другого та третього сезонів з урахуванням англо-українського перекладу сленгових одиниць за допомогою методу суцільної вибірки. Під час дослідження відібрали 100 прикладів вживання сленгізмів, а також дослідили використовувані перекладачами способи їхнього перекладу українською мовою.

Під час аналізу прийомів перекладу сленгових одиниць порівнюватимемо репліки героїв мовою оригіналу з офіційним українським дубльованим перекладом серіалу.

1. Основні способи творення сленгових одиниць в серіалі «Шерлок»

У межах нашого дослідження, спираючись на класифікації попередників [9; 10; 11; 12; 13], пропонуємо виокремити 4 найчастотніших способи

творення сленгових одиниць на матеріалі серіалу «Шерлок», а саме: морфологічний, семантичний, фонологічний та метафоризацію.

Сленгізми, що утворені за допомогою морфологічного способу, представлені кількома словотвірними моделями в аналізованому кінотексті. Зважаючи на різноманітний інвентар афіксальних засобів та, враховуючи те, що мовець самостійно може вигадувати й впроваджувати нові слова, логічним вважаємо творення сленгових одиниць за допомогою суфіксації, наприклад:

- *ruddy* – проклятий;
- *junkie* – наркоман;
- *get peckish* – зголодніти;
- *nippy* – прохолодно;
- *drinkies* – алкогольні напої;
- *corker* – крутяк;
- *niceish* – непоганий;
- *bloody* – гробаний, чортів, проклятий;
- *fishy* – підозрілий.

З наведеного постає, що найпродуктивнішим є суфікс *-y*. Спробуємо витлумачити один з таких сленгізмів на кшталт *niceish*. Суфікс *-ish* зазвичай додають до прикметників зі значенням *kind of / sort of* в англійській мові, українські еквіваленти – *щось на зразок, наче*. Отже, прямим аналогом *niceish* слугуватиме вислів *наче хороший*. Перекладачі дубляжу за допомогою антонімічного перекладу спершу вводять такий відповідник як *непоганий*, а потім пропонують *такий собі хороший*. Обидва варіанти перекладу вдало передають конотативне значення сленгізму в оригіналі.

У серіалі «Шерлок» частотними є приклади сленгізмів, в яких частки *out*, *off*, *on* додаються до іменника, прикметника чи дієслова, утворюючи фразові дієслова:

- *piss off* – відчепись;
- *get off* – кайфувати, бути в запалі від чого-небудь;
- *pop out* – прогулюватись;
- *stood up* – динамити, ігнорувати;
- *show off* – хизуватися;
- *off you pop* – підірватися;
- *cooped up* – бути в некомфортно обмеженому просторі;
- *off piste* – не в тему;
- *click with* – мати щось спільне з ким-небудь;

– *out cold* – знепритомніти.

У мовленні героїв британського телесеріалу «Шерлок» переважають фразові дієслова з часткою *off*. Деякі сленгові одиниці не мають ні еквівалентних відповідників, ні аналогів в українській мові, тому єдиним можливим способом перекладу є експлікація.

В аналізованому кінотексті фіксуємо 2 види скорочення, а саме: усічення та стягнення. Серед них виокремлюємо:

- *telly* – від *television* – телек;
- *sod* – від *sodomite* – кретин;
- *rad* – від *radical* – круто;
- *dunno* – від *don't know* – не знати;
- *s'pose* – від *suppose* – припускати;
- *blud* – від *blood brother* – брат;
- *attaboy* – від *that a boy* – молодець;
- *ta* – від *thanks* – дякую.

З ілюстративного матеріалу стає очевидним, що майже всі сленгові одиниці сформовані за допомогою усічення. Вирізняємо лише один сленгізм *s'pose*, утворений через стягнення, оскільки опущено середину слова та залишено одну літеру з початку та кілька складів з кінця.

У межах представленого серіалу фіксуємо невелику кількість прикладів аббревіації та словоскладання. Серед аббревіатур трапляються такі одиниці:

- *SOD* – *so decent* – порядний;
- *IOU* – *I owe you* – я в тебе в боргу;
- *cos* – *because* – тому що.

Зауважимо, що сленгізм *cos* утворено не лише за допомогою аббревіації, а також з використанням транскрипції від слова *because*.

За допомогою словоскладання утворені такі сленгізми:

- *slapdash* – нашвидкуруч;
- *easy-peasy* – дуже легко.

В серіалі «Шерлок» спостерігаємо чимало сленгових одиниць, продюгованих за допомогою метафоризації. Наприклад:

- *wrap yourself* – закутатись;
- *boom* – йти вгору, зростати;
- *plastered* – пияка, п'яниця;
- *posh* – витончений;
- *cold turkey* – зав'язати з, кинути;
- *dick* – ідіот, придурок;

- *wired* – перенапружений;
- *poppet* – крихітка, люба.

Переважна більшість з перерахованих сленгізмів утворені з використанням метафоричних одиниць на кшталт *boom*, *wrap yourself*, *pos*. Крім того, в британському кінотексті фіксуємо такі стилістичні фігури: гіпербола (*wired*, *plastered*), літота (*poppet*) та метонімія (*dick*). Цікавим для аналізу є сленгове висловлення *cold turkey*, що позначає різке, негайне припинення будь-якого заняття. Поміркуймо, з чим зазвичай намагаються зав'язати. Звичайно, це наркотики, куріння й алкоголь, тому здебільшого цей сленгізм вживають для вказівки на шкідливі звички.

Сленгізми, утворені семантичним способом словотворення, є досить продуктивними. Наведемо кілька прикладів сленгових одиниць, які змінили своє семантичне значення:

- *have a domestic* – мати сварку;
- *rock* – опора;
- *clot* – дурень;
- *peaky* – блідий, кволий;
- *sauce* – міцне спиртне;
- *tit* – дурень;
- *nick* – поцупити;
- *lightweight* – невмілий алкоголік.

Зазначені вище приклади слів мають однакове написання і звучання у повсякденному та сленговому мовленні, проте їхні значення різняться. Сленгове значення слова, утвореного за допомогою семантичного способу, подеколи витікає з основної конотації. Наприклад, український еквівалент лексики *lightweight* – *несерйозна людина, легковажний*. Легковажний асоціюється зі слабкістю, не здатністю протидіяти кому – або чому-небудь. Саме ці значення пов'язані зі сленговим *lightweight* як *невмілий алкоголік*.

Нерідко в серіалі «Шерлок» фіксуємо сленгові одиниці, які запозичені з інших мов:

- *pal* – запозичення з циганського сленгу: *pal* «brother, comrade»;
- *moron* – запозичення з грецької мови: *mōron* «foolish, dull, sluggish, stupid»;
- *loo* – запозичення з французької мови: *lieux d'aisances* «lavatory» буквально «place of ease»;
- *doofus* – запозичення з німецької мови: *doof* «stupid»;
- *bloke* – запозичення з циганського сленгу: *loke* «a man»;

– *kip* – запозичення з данської мови: *kippe* «hovel, tavern» [4].

Менш частотними виявилися сленгізми, утворені за допомогою фонологічного способу словотвору, серед яких переважають звуконаслідування та вигуки:

- *blimey* – вигук О!;
- *ding-dong* – сваритися;
- *bollocks* – вигук Маячня!;
- *buzz* – телефонний дзвінок.

У сленговій лексиці серіалу також представлено кілька сленгізмів, утворених за допомогою антономазії, коли із власної назви слово перетворилось на загальний сленг. Наприклад, сленгізм *booze*, який перекладається як *спиртне* або *випивка*, походить від ім'я винокура Е. Буза з Філадельфії.

Крім того, у межах нашого дослідження виявляємо поодинокі випадки використання римованого сленгу кокні. Вислів на кшталт *trick cyclist* – британський сленг до лексеми *psychiatrist*.

Отже, проаналізувавши сленгові вислови, висновкуємо: найчастотнішими способами словотвору є додавання часток – 16%, суфіксація – 15%, скорочення – 13%, семантичний спосіб – 13% та метафоризація – 13%, в той час як менш частотними є: запозичення – 10%, фонологічний спосіб – 6%, аббревіація – 5% та антономазія – 3% (див. додаток А).

Зауважимо, що сценаристи як в розмовному мовленні, так і в творах аудіовізуального жанру використовують сленгові висловлення для підвищення емоційно-експресивного забарвлення мови, індивідуальності героїв та змалювання яскравішої картини.

2. Основні тенденції перекладу сленгових одиниць у серіалі «Шерлок»

У межах нашого дослідження виокремлюємо кілька найчастотніших способів перекладу, які використовують перекладачі під час перекладу сленгових одиниць у серіалі «Шерлок»:

- 1) аналоги (або варіантні відповідники);
- 2) лексичні трансформації (транскодування, калькування, генералізація, модуляція, цілісне перетворення);
- 3) лексико-граматичні трансформації (антономічний переклад, експлікація, вилучення);
- 4) граматичні трансформації (перестановки, заміни).

У науковій розвідці спробуємо докладніше представити кожен спосіб перекладу окремішньо.

2.1. Аналоги (або варіантні відповідники).

Зауважимо, що якщо перекладач передає зміст вихідного тексту за допомогою аналога, то це є найвищим виявом перекладацької майстерності, адже потрібно вибрати з кількох синонімічних еквівалентів, найоптимальніший варіант, який є найвдалішим в представленому контексті. Варто зазначити, що перекладач не завжди може знайти цей відповідник у словнику. Утім, якщо в мові перекладу функціонує лише один синонімічний еквівалент, то переклад зробити нескладно. Цей метод становить 20% від кількості всіх використаних способів перекладу сленгізмів (див. Додаток Б).

Пропонуємо розглянути кілька прикладів аналогового перекладу на матеріалі британського серіалу «Шерлок». Речення *Oh bugger! Whoopsy! / От прокляття! Ой-ой!* є варіантом вдалого аналогового перекладу, в якому спостерігаємо водночас дві сленгові одиниці: *bugger* – м'яке слово-лайка, у Сполученому Королівстві є типовим висловлюванням, яке використовують для вираження невдоволення; *Whoopsy!* – сленговий вигук, видозмінена форма від *Whoops* чи *Oops*. Запропонований варіант перекладу *От прокляття!* – поширений сленговий вислів в українській мові, який є вдало підібраним аналогом до *bugger* у мові оригіналу. Український аналог *Ой-ой* також відповідає емоційному забарвленню сленговому *Whoopsy* з вихідного тексту.

У реченні *It's a bit nippy out there / Надворі холодно* лексема *nippy* є звичним сленгізмом для британців й означає прохолоду 'cold'. З зазначеного постає, що перекладачі використали точний аналог британського сленгізму з аналогічним стилістичним забарвленням в українській мові, але під час перекладу не враховували частку *a bit*. Звісно, це не є настільки істотною деталлю, але, на наше переконання, краще перекласти речення зі збереженням цього складника в такий спосіб: *Надворі прохолодно / Надворі трохи холодно* (прямий переклад).

Something fishy about it? / Щось підозріле?

У проілюстрованому фактичному матеріалі *fishy* – це британський сленгізм у значенні *suspicious*, що наразі поширений не лише у Великобританії, але й в інших англomовних країнах. Цей вислів використовують для опису чого-небудь сумнівного, підозрілого. У серіалі цей сленгізм представлений в діалозі Шерлока і доктора Ватсона, коли під час розслідування в обох детективів постають сумніви щодо намірів одного з персонажів. Перекладачі вдалися до перекладу за аналогією, обмежившись

стилістично нейтральним варіантом лексичної одиниці, що передає лише загальний зміст висловлюваного. На нашу думку, краще знайти аналог аналізованого сленгізму в мові перекладу, який би мав схожі відтінки експресивності та емоційної забарвленості, а саме: *Щось тут не чисте?*

*What's he doing? Working his way round the world, **showing off**? / Він що мандрує світом, **хизується**?*

В Urban Dictionary фіксуємо таке тлумачення сленгізму *to show off* – «*to behave in an ostentatiously skilled and assured way with the intention of impressing others*» [7]. Пропонуємо кілька українськомовних аналогів до сленгової лексики *show off* – *хизуватися, вихвалитися, викаблучуватися*. Переконані, що в цьому разі під час дубльованого перекладу вжито найдоречніший та найлітературніший варіант перекладу – *хизуватися*.

*Rahul is my **rock**. / Рагуль моя **опора**.*

Сленгізм *rock* має таке значення: «*it's a great compliment. It means that you are someone that they can confide in, open up to, rely on*» [7]. В цьому реченні перекладачі знайшли відповідний аналог терміну в українській мові до первинної лексики в мові оригіналу і переклали *rock* як *опора*.

*There's a queue for the **loo**. / У **туалеті** була черга.*

Loo – британський сленг до слів *toilet, restroom* або *bathroom*. З-поміж цих варіантних відповідників перекладачі обрали найвдаліший за контекстом переклад. На нашу думку, функціонує ще один оптимальний варіант перекладу, зокрема: за допомогою прийому евфемізації можна замінити сленгізм *loo* в мові оригіналу на *вбиральня* у мові перекладу.

*Sod this! Sod this! You stay here if you want, on your own. / **До біса!** Залишайся тут, якщо хочеш.*

У цьому прикладі спостерігаємо сленгову лексему *sod this*. Це характерний вислів для британського сленгу, що трактується як пом'якшена форма англomовної лайки *fuck it*. У сленговому пласті української мови здебільшого переважають переклади цієї фрази за допомогою прийому евфемізації: *пішло воно все, до біса, ну його*. Тобто ці вислови вже є евфемізмами до більш грубої *fuck it* у мові оригіналу, тому дубльований переклад вважаємо аналоговим відповідником до сленгового вислову *sod this*.

Attaboy / Молодець – ще один приклад вдалого аналогового перекладу, адже згідно з визначенням онлайн-словника *attaboy* це «*phrase condensed from "that a boy", that is said when one has done a good job on something*» [7], тому український відповідник *молодець* – найкращий варіант перекладу.

*Every officer you've ever made feel like a **tit**, which is a lot of people / **Всі***

кого ти виставив **дурнями**, а їх чимало.

Tit – британський сленгізм, який має значення «*foolish, stupid and ineffectual person*» [7]. Використання аналогового перекладу дало змогу перекласти оригінальну лексичну одиницю на відповідну їй українську, максимально наближену до контекстуального значення у мові оригіналу.

There is no key, doofus! / Коду не існує, **бовдур!**

Український аналог бовдур найкраще передає стилістичний відтінок мовної одиниці *doofus* у мові оригіналу, що позначає неквапливу або дурну людину.

Bollocks! / **Маячня!**

Зауважимо, що вигуки є одним з основних джерел поповнення сленгу в англійській мові. Типовий британський вигук *Bollocks!* не можна перекласти за допомогою способу калькування, тому перекладачі підібрали адекватний аналог в українській мові, який відповідає контексту та експресивності вислову в мові оригіналу.

Poppet. Oodles of love and heaps of good wishes from Cam / **Моя мишко, найкращих побажань від Кем.**

Сленгізм *poppet* – британський зменшувально-пестливий вислів, що позначає звертання, як *honey, sweetie* чи *darling*. Дубльований переклад пропонує український аналог **мишко**, який вдало реалізує стилістичний відтінок мовної одиниці в оригіналі.

We end up having a bit of a ding-dong. / У нас виникає **сварка**.

Ding-dong – сленговий вислів, який має безліч варіантних відповідників в українській мові, серед яких **дурна людина, буйна вечірка, сварка**. Перекладачі запропонували вдалий відповідник для дубльованого перекладу українською мовою, адже мова у діалозі йдеться саме про сварку. У цьому разі проблема перекладу сленгу полягає у тому, що в того чи того слова може бути кілька варіантів перекладу, проте для повного розуміння необхідно знати всі ці варіанти й обирати відповідний з урахуванням контексту.

2.2. Трансформаційний переклад.

У перекладознавстві функціонує безліч видів класифікацій перекладацьких трансформацій, але всі вони поділяються на три основні групи: *лексичні, граматичні та лексико-граматичні*. У нашій роботі плануємо докладно розглянути ці групи трансформацій й навести приклади конкретних способів перекладу сленгових одиниць.

Лексичні трансформації

Лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів

мови оригіналу під час перекладу задля адекватного передавання їхніх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик з урахуванням норм мови перекладу.

У межах наукової розвідки виявлено, що лексичні трансформації є найпродуктивнішими порівняно з іншими перекладацькими трансформаціями і мають ідентичний відсотковий показник, як й аналоговий переклад – 20%. Найчастотнішим методом перекладу сленгу є цілісне перетворення, що становить 15% (див. додаток Б).

1) **Транскодування** – це такий спосіб перекладу під час якого звукову або графічну форму слова вихідної мови передають за допомогою засобів абетки мови перекладу. Наприклад: *All right, Shezza?* / *Все гаразд, Шеца?*

2) **Калькування** – це прийом перекладу нових слів, коли відповідником простого або складного слова вихідної мови в цільовій мові обирають здебільшого перший за порядком еквівалент у словнику. Наприклад: *...perfectly wrapped present in the bag. The others are slapdash.* / *Інші загорнуті нашвидкуруч.* Ще один приклад калькування: *Seriously? This guy – a junkie?* / *Серйозно? По-вашому він наркоман?*

3) **Генералізація** – це заміна мовної одиниці оригіналу, яка має вужче значення, одиницею перекладу з ширшим значенням. Сутність цього прийому полягає у додаванні лексичних компонентів, що зумовлено відсутністю відповідного слова або його варіантів у мові перекладу. Наприклад: *You look very peaky* / *У вас поганий вигляд.* Сленговий вислів *peaky* має таке визначення «*an expression on someones face when they are uncomfortable and/or feel inadequate, stressed, and not at all at their peak performance*» [7]. Під час перекладу вжито лексичну трансформацію. Еквівалентні відповідники перекладу сленгізму *peaky* – *похнюплений, блідий, понурий*. В українському дубляжі *very peaky* перекладено як *погано*, тобто перекладачі використали спосіб генералізації – зміст повідомлення у цьому разі збережено, але подано в загальнішому значенні.

У реченні *Oh, hang on, I'm buzzing* / *Чекай, телефон* наявні відразу два сленгових висловлення *hang on* та *buzz*. Фразове дієслово *hang on* перекладено без використання сленгізмів у мові перекладу, але це не завадило передати основний зміст речення. Цікавим для перекладу є сленгове висловлення *to buzz*, утворене за допомогою звуконаслідування та означає дзвінок від телефону. Український дубляж передає цей сленгізм в оригіналі з використанням прийому генералізації як *телефон*, а не *телефонний дзвінок*. Переклад вдалий та не порушує змісту висловлюваного, адже із самого контексту серіалу зрозуміло, що телефон дзвонить.

4) **Смисловий розвиток або модуляція** – прийом контекстуальної заміни, коли в перекладі використовують слово, значення якого є логічним розвитком значення слова, що перекладають [10, с. 289]. Наприклад:

Sherlock's business seems to be booming since you and he became pals.
/ Схоже, справи Шерлока **пішли вгору** відколи ви стали друзями.

Термін *boom* має інтернаціональне значення та набуває неабиякої популярності в ХХІ ст. В англійському онлайн-словнику сленгізмів фіксуємо таке визначення: «*when really cool things happen, have a great time*» [7]. Утім, функціонує чимало трактувань, тому лише за контекстом можна обрати правильний варіант перекладу. Зважаючи на те, що в мові перекладу немає відповідних еквівалентів аналізованого висловлення *to be booming*, перекладач використовує спосіб модуляції для передавання змісту, перекладаючи **пішли вгору**, тобто на основі причинно-наслідкових відношень значення слів оригіналу та перекладу (значення фрази-перекладу логічно виходить зі значення фрази оригіналу).

Now tell that sweet little posh thing the pictures are safe with me / Скажи маленькій принцесі, що фотографії у мене.

Зауважимо, що лексема *posh* походить від давньороманського циганського сленгізму *pennies* (копійки), тобто в аналізованому реченні слово *posh* може передати легку насмішку або знущання, оскільки йдеться мова про людину, в якої не було достатньо грошей. У сучасному онлайн-словнику англійських сленгів фіксуємо таке тлумачення «*rich, aristocratic, wealthy, loaded, fancy, toff, toffee nosed, upper crust, well off, or well to do*» [7]. Дубльований переклад цього сленгізму передано за допомогою модуляції, адже словосполучення *sweet little posh* у мові оригіналу перекладу трансформовано на **маленька принцеса** за допомогою способу смислового розвитку. Цей переклад точно і повною мірою передає експресивне забарвлення сленгового висловлення. Крім того, другу частину речення *the pictures are safe with me* перекладено як **фотографії у мене** (дослівний переклад **фотографії зі мною в безпеці**). Отже, в аналізованому прикладі використано ще один прийом – вилучення, адже вислів *are safe* не знайшов відбиття у перекладі.

У реченні No. *Cold turkey we agreed, no matter what* / *Hi*, ми домовилися **раз і назавжди** сленгове словосполучення *cold turkey* позначає «*faster but unpleasant method of stopping an addictive habit, such as drugs or alcohol. It means that you just totally, completely stop, and never do it again*» [7] та має такі еквівалентні відповідники в українській мові – **зав'язати / покінчити зі звичкою**. Отже, за допомогою модуляції через перефразування прямого

перекладу висловлення *cold turkey* маємо варіант – *раз і назавжди*. З контексту попередніх реплік зрозуміло, що герої обговорюють звичку куріння, тому такий переклад є адекватним та не порушує змісту висловлювання.

Sorry, off piste a bit / Вибачте, не в тему.

У мережі «Інтернет» фіксуємо таке визначення сленгу *off piste*: «*to do something different to what is normal or expected*» [7]. Зазначимо, що перекладачі могли б використати описовий переклад через відсутність еквівалентного відповідника в українській мові, проте вони вирішили обрати вислів *не в тему* в мові перекладу, який логічно витікає зі значення первинної лексики *off the piste* в мові оригіналу. Отже, застосований прийом модуляції допоміг зберегти форму та стилістичне забарвлення речення загалом.

Ha! What a couple of lightweights – you couldn't even make it to closing time / Ха-ха, алкоголіки недороблені до ночі не протягли.

Сленгізм *lightweight* має кілька значень, одне з яких «*someone who cannot handle consuming large amounts of drugs or alcohol*» [7]. Аналог цієї сленгової одиниці в українській мові відсутній, тому під час перекладу відбувається логічний розвиток значення вислову *couple of lightweights* у мові оригіналу на *алкоголіки недороблені* у мові перекладу. У цьому разі перекладачам вдалося не лише передати зміст сленгового словосполучення, а й зберегти експресивність та стилістку висловлювання.

5) **Цілісне перетворення** – лексична трансформація, за якої перетворення відбувається не за елементами, а цілісно, тобто видимий зв'язок між мовою оригіналу та мовою перекладу не завжди можна простежити. Проаналізуємо такі речення із використанням цієї перекладацької трансформації:

Oh please I've been cooped up for ages / Слухай, я сто років сидів без діла.

В онлайн-словнику *cooped up* потрактовано як «*to confine in or as if in a coop; an uncomfortably confined space*» [7]. Прямого перекладу аналізованого сленгізму в українській мові немає. Саме тому перекладачі представили найближчий варіант перекладу до початкової конотації на основі синонімічного відбору. У такий спосіб, послуговуючись прийомом цілісного перетворення, перекладачам вдалося максимально точно передати початковий зміст висловлення мови оригіналу у мові перекладу.

Maybe next time I'll let you kip at the end of my bed, you know / Можливо, наступного разу я дозволю тобі примоститися у мене в ногах.

Сленгове слово *kip* означає в англійській мові *nap, rest, bit of sleep*. Для перекладу всього речення вжито лексичну трансформацію – цілісне

перетворення. Перекладачі підібрали влучний еквівалент для сленгового слова, експлікуючи висловлення цілісно, а не окремішньо, тому *примоститися у мене в ногах* звучить літературно виправдано в мові перекладу. Отже, на основі трансформації цілісного перетворення, перекладачам вдалося зберегти змістовне навантаження оригінального сленгового висловлення та не спотворити його у процесі повної трансформації.

*It was pretty easy to get the thing off him, he was so **plastered*** / Він так **нализався**, що забрати її було не важко.

В онлайн-словнику сленгізм *plastered* має значення «*heavily under the influence of alcohol*» [7]. Застосувавши спосіб цілісного перетворення та повністю трансформувавши речення, перекладачам вдалося адекватно перекласти англійський еквівалент українським молодіжним сленгом.

*Have you two had a little **domestic**?* / Що трішки **посварились**?

Having a domestic – сленгове висловлення, що позначає «*when people are arguing, this is commonly known as ‘having a domestic’, no matter the seriousness of the argument*» [7]. Задля досягнення семантичної еквівалентності перекладач використовує такий вид трансформації як цілісне перетворення. Сталий вислів *having a domestic* перекладено як побутова сварка. Утім, в контексті повідомлення цей переклад не є адекватним, тому перекладач вживає прийом лексичної трансформації: *трішки посварились*.

*The person that you **click with**, it’s the best thing in the world* / Якщо тобі вдалося знайти свою половинку – це найбільше щастя в житті.

Сленговий вислів *click with someone* означає добре ладити або мати з ким-небудь сильний зв’язок, подобатися один одному з моменту зустрічі. Застосувавши прийом цілісного перетворення, перекладачам вдалося зрозуміти смислове значення всього речення та висловити його по-іншому мовою перекладу.

Лексико-граматичні трансформації

Лексико-граматичні трансформації – це перекладацькі трансформації, за допомогою яких перетворюється водночас лексика і синтаксичні структури оригіналу.

В межах дослідження виявлено, що 4% складає такий вид перекладацьких трансформацій як антонімічний переклад, 4% – вилучення і лише 1,9% – описовий переклад (див. додаток Б). Переклад з використанням способу додавання не спостерігаємо в аналізованому кінотексті.

1) Антонімічний переклад чи формальна негативація – це лексична трансформація, під час якої заміна стверджувальної форми в оригіналі на

заперечну форму в перекладі або, навпаки, супроводжується заміною лексичної одиниці англійської мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням. Наприклад: *Fibbing, Sherlock / Не бреши*. У цьому прикладі стверджувальне дієслово *to fib*, яке є сленгізмом до англійського *to lie*, замінено антонімічним заперечним *не бреши* у мові перекладу.

Проаналізуймо ще один антонімічний переклад: *He should have wrapped himself up a bit more. / Дарма він так легко вбрався*. Згідно з онлайн-словником сленгової лексики висловлення *wrap yourself up* означає «*to ensure you are appropriately dressed*» [7]. Під час перекладу всього речення використано лексико-граматичний вид трансформації на основі антонімії. У першому реченні англійські стверджувальні конструкції *should have* та *a bit more* передано українськими з негативним забарвленням *дарма* та *легко*. Отже, вжитий метод антонімічного перекладу максимально точно передає конотацію з вихідного речення, тому є вдалим. Спробуємо запропонувати свій варіант перекладу з емоційнішим забарвленням висловлення в українській мові: *Він мав закутатись краще*.

2) Вилучення – вилучення слів, які є семантично зайвими, а їхнє використання у перекладі становить собою порушення мовних норм.

It's alright, she's just out cold / Вона знепритомніла.

Представлене вище речення перекладено за допомогою прийому вилучення. Дослівний переклад звучав би так: *Все в порядку, вона лише знепритомніла*. Проте перекладати аналізоване речення дослівно необов'язково, адже вилучення невагомих для змісту повідомлення деталей не впливає на його сутність, тому є вдалим способом перекладу. Сленгізм *out cold* означає «*unconscious or sleeping very heavily*» [7]. Українською мовою перекладачі представили відповідний еквівалент *знепритомніти*. Маємо й власний експресивніший варіант перекладу: *Вона у відключці*.

3) Експлікація або описовий переклад – це такий прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюють в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення [10, с. 297]. З а допомогою експлікації можна передати значення будь-якого безеквівалентного слова в оригіналі.

How was the Lilo? / Як надувний матрац?

У цьому реченні лексична одиниця *Lilo* не має еквівалента в українській мові. *Lilo* – це термін, що використовують британці для позначення надувного матраца та походить від однойменної назви торгової марки «Lilo» у Великобританії. Українському глядачеві це невідомо, тому в цьому разі

сленгізм *Lilo* не доцільно транскрибувати, бо тоді сенс повідомлення буде невідомим у мові перекладу. Щоб уникнути цього перекладачі використали прийом експлікації, розкриваючи значення цієї лексеми, що українською означає надувний матрац. У такий спосіб вони змогли передати точну конотацію вихідного повідомлення.

Граматичні трансформації

Граматичні трансформації – це спосіб перекладу, за якого граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю перекладу з іншим граматичним значенням. У нашому дослідженні на матеріалі британського серіалу «Шерлок» виокремлюємо 2 типи перекладацьких граматичних трансформацій: перестановка та заміна.

Зауважимо, що під час перекладу сленгізмів перекладачі використовують граматичні трансформації найрідше, саме тому вони становлять лише 7% від загальної кількості всіх трансформаційних методів перекладу. Серед них домінує спосіб граматичної заміни (див. додаток Б).

1) Перестановки – це зміна позиції мовних елементів у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Елементами, що можуть піддаватися перестановці, є зазвичай слова, словосполучення, частини складного речення та самостійні лексеми в тексті. Наприклад: *Fresh air, just popping outside for a moment* / **Вийду на хвилинку**, подихаю свіжим повітрям.

2) Заміни – найпоширеніший та найрізноманітніший вид перекладацької трансформації. До граматичних уналежнюють такі типи замін:

– заміна частин мови, наприклад: *So, we're having Christmas drinkies?* / *Ми п'ємо на честь Різдва?* Іменник *drinkies* «mixed alcoholic drink» у мові оригіналу замінено на дієслово *пити* у мові перекладу. Така граматична трансформація не суперечить змісту висловлення, адже з контексту зрозуміло, що мова йде саме про алкогольні напої. Ще один яскравий приклад:

Oh, that's a corker. It's very saucy / *О, цей крутий. Він з перчинкою.*

Corker – це застаріле сленгове висловлення, що позначає яку-небудь чудову річ або людину. У дубльованому українському перекладі замінено іменник *a corker* у мові оригіналу на прикметник *крутий* у мові перекладу зі збереженням емоційної виразності сленгізму.

– заміна форм слова, наприклад: *First time ever, she's cleaned up her act, off the booze* / *Нарешті вона отямилася і кинула пити.* Сленгове висловлення *be off the booze* утворене за допомогою допоміжного дієслова *be* (опущене у мові оригіналу) + прийменника *of* та іменника *booze*, яке перекладачі

замінили на складний дієслівний присудок – *кинути пити* в мові перекладу.

В межах аналізованого дослідження на матеріалі британського серіалу «Шерлок» виявлено такі способи перекладу: підбір аналогів або еквівалентних відповідників, лексичні, лексико-граматичні та граматичні трансформації. Це свідчить про те, що величезному різноманіттю мовних засобів вираження англійською відповідає чимала варіативність експлікаторів, які слугують для українськомовного перекладу.

ВИСНОВКИ

Отже, сленг є невід'ємною частиною будь-якої розмовної мови та функціонує у різноманітних сферах життєдіяльності, зокрема й в сучасному британському кінотексті. Саме тому, проаналізувавши конкретні приклади перекладу сленгових одиниць та висловлень, висновкуємо: для успішного досягнення адекватності під час перекладу митець має не лише володіти високим рівнем знань мови оригіналу та перекладу, а й знати значення сленгових лексем, їхню семантичну та стилістичну специфіку, вивчати реалії життя героїв кінотексту, їхню належність до певної соціальної групи. Крім того, використання лексичних, лексико-граматичних, граматичних перекладацьких трансформацій в межах аналізованого британського кінотексту сприяє адекватному та якісному перекладу. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в докладному студіюванні лексико-фразеологічних маркерів у британському кінотексті.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Bullard W. History of Slang. 2007. URL: <http://uncp.edu/home/canada/work/allam/1914/language/slang.htm#HistoryofSlang>.
- [2] Eble C. Slang and Sociability. London and Chapel Hill: University of North, 1996. 228 p.
- [3] Faisal A. The Strategy of Slang Translation and Its Meaning Equivalence in Cobain Montage of Heck Movie Subtitle. A thesis: English Letters Department, Adab and Humanities Faculty, State Islamic University of Syarif Hidayatullah Jakarta. 2017. 64 p.
- [4] Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com>.
- [5] Sherlock. URL: https://www.imdb.com/video/vi1741338137?playlistId=tt1475582&ref_=tt_pr_ov_vi.
- [6] The Online Slang Dictionary (American and English slang). URL: <http://onlieslangdictionary.com/>.
- [7] Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com>.
- [8] Гурко О. В. Репрезентація молодіжних сленгових одиниць українською мовою (на матеріалі закадрового перекладу серіалу «Теорія великого вибуху») // Fundamental and applied research in the modern world. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Pp. 440-444.
- [9] Жулавська О.О., Назаренко О. В. Переклад: теоретичні та практичні аспекти : навч. посібник. Суми: Сумський державний університет, 2017. 133 с.
- [10] Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
- [11] Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія і практика перекладу (німецька мова): підручник для студентів ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
- [12] Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця. 2003. 448 с.
- [13] Стирник Н. С., Аксютіна Т. В. Translation Strategies. Навчальний посібник. Дніпро : Ліра. 2019. 126 с.

REFERENCES

- [1] Bullard W. History of Slang. 2007. URL: <http://uncp.edu/home/canada/work/allam/1914/language/slang.htm#HistoryofSlang>.
- [2] Eble C. Slang and Sociability. London and Chapel Hill: University of North, 1996. 228 p.
- [3] Faisal A. The Strategy of Slang Translation and Its Meaning Equivalence in Cobain Montage of Heck Movie Subtitle. A thesis: English Letters Department, Adab and Humanities Faculty, State Islamic University of Syarif Hidayatullah Jakarta. 2017. 64 p.
- [4] Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com>.
- [5] Sherlock. URL: https://www.imdb.com/video/vi1741338137?playlistId=tt1475582&ref_=tt_pr_ov_vi.
- [6] The Online Slang Dictionary (American and English slang). URL: <http://onlieslangdictionary.com/>.
- [7] Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com>.
- [8] Hurko O. V. Reprezentatsiia molodizhnykh slenhovyykh odynts ukrainskoii movoiu (na materiali zakadrovoho perekladu serialu «Teoriia velykoho vybukhu») // Fundamental and applied research in the modern world. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Boston, USA. 2021. Pp. 440-444.
- [9] Zhulavska O.O., Nazarenko O.V. Pereklad: teoretychni ta praktychni aspekty : navch. posibnyk. Sumy: Sumskyi derzhavnyi universytet, 2017. 133 s.
- [10] Karaban V. I. Pereklad anhliiskoi naukovo i tekhnichnoi literatury. Hramatychni trudnoshchi, leksychni terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy. Vinnytsia: Nova knyha, 2004. 576 s.
- [11] Kyiak T. R., Ohui O. D., Naumenko A. M. Teoriia i praktyka perekladu (nimetska mova): pidruchnyk dlia studentiv VNZ. Vinnytsia: Nova knyha, 2006. 592 s.
- [12] Korunets I. V. Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad): pidruchnyk. Vinnytsia. 2003. 448 s.
- [13] Styrnik N. S., Aksyutina T. V. Translation Strategies. Navchalnyi posibnyk. Dnipro : Lira. 2019. 126 s.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Способи творення сленгізмів у серіалі «Шерлок»

№	Спосіб утворення	Сленгізм в оригіналі	Переклад	%
1	Афіксація	<i>ruddy</i>	проклятий	15
		<i>junkie</i>	наркоман	
		<i>get peckish</i>	зголодніти	
		<i>nippy</i>	прохолодно	
		<i>drinkies</i>	алкогольні напої	
		<i>corker</i>	крутяк	
		<i>niceish</i>	непоганий	
		<i>bloody</i>	грьобаний, чортів, проклятий	
2	Додавання часток	<i>fishy</i>	підозрілий	16
		<i>piss off</i>	відчепись	
		<i>get off</i>	кайфувати, бути в запалі від чогось	
		<i>pop out</i>	прогулюватись	
		<i>stood up</i>	динамити	
		<i>show off</i>	хизуватися	
		<i>off you pop</i>	Підірватися	
		<i>cooped up</i>	бути в некомфортно обмеженому просторі;	
		<i>off piste</i>	не в тему	
		<i>click with</i>	мати щось спільне з кимось	
3	Скорочення	<i>out cold</i>	знепритомніти.	13
		<i>telly</i> – від <i>television</i>	телик	
		<i>sod</i> – від <i>sodomite</i>	кретин	
		<i>rad</i> – від <i>radical</i>	круто	
		<i>dunno</i> – від <i>don't know</i>	не знати	
		<i>s'pose</i> – від <i>suppose</i>	припускати	
4	Абревіація	<i>Ta</i> – від <i>thanks</i>	дякую	5
		<i>SOD</i> – <i>so decent</i>	порядний	
		<i>IOU</i> – <i>I owe you</i>	я у тебе в боргу	
5	Словоскладання	<i>cos</i> – <i>because</i>	тому що	3
		<i>slapdash</i>	нашвидкуруч	
6	Метафоризація	<i>easy-peasy</i>	дуже легко.	13
		<i>wrap yourself</i>	закутатись	
		<i>boom</i>	йти вгору, зростати	
		<i>plastered</i>	пияка, п'яниця	
		<i>Posh</i>	витончений	
		<i>cold turkey</i>	зав'язати з, кинути	
		<i>dick</i>	придурок, ідіот	
		<i>wired</i>	перенапружений;	
7	Семантичний	<i>poppet</i>	крихітка, люба	13
		<i>have a domestic</i>	мати сварку	
		<i>rock</i>	опора	
		<i>clot</i>	дурень	
		<i>peaky</i>	блідий, кволий	
		<i>sauce</i>	міцне спиртне	
		<i>tit</i>	дурень	
		<i>nick</i>	поцупити	
		<i>lightweight</i>	невмілий алкоголік.	

Продовження таблиці А

Способи творення сленгізмів у серіалі «Шерлок»

№	Спосіб утворення	Сленгізм в оригіналі	Переклад	%
8	Запозичення	<i>pal</i> – «brother, comrade»	друг	10
		<i>moron</i> – «foolish, dull, sluggish, stupid»	бовдур, недоумок	
		<i>loo</i> – «lavatory»	туалет, вбиральня	
		<i>doofus</i> – «stupid»	дурень	
		<i>bloke</i> – «a man»	чоловік	
		<i>kip</i> – «hovel, tavern»	ночівля	
9	Фонологічний	<i>blimey</i>	вигук О!	6
		<i>ding-dong</i>	сваритися	
		<i>bollocks</i>	вигук Маячня!	
		<i>buzz</i>	телефонний дзвінок	
10	Антономазія	<i>lilo</i>	надувний матрац	3
		<i>booze</i>	спиртне, випивка	
11	Римований сленг кокні	<i>trick cyclist</i>	психотерапевт	1

Додаток Б.

Основні прийоми перекладу сленгізмів у серіалі «Шерлок»

№	Оригінал	Дубльований переклад	Вид перекладу
1	Oh bugger!	От прокляття!	Аналог
2	Whoopsy!	Ой-ой!	Аналог
3	It's a bit nippy out there.	Надворі холодно.	Аналог
4	Something fishy about it?	Щось підозріле?	Аналог
5	What's he doing? Working his way round the world, showing off ?	Він що мандрує світом, хизується?	Аналог
6	Rahul is my rock .	Рагуль моя опора.	Аналог
7	There's a queue for the loo .	У туалеті була черга.	Аналог
8	Sod this! Sod this! You stay here if you want, on your own.	До біса! Нехай лишайся, якщо хочеш.	Аналог
9	Attaboy	Молодець	Аналог
10	Every officer you've ever made feel like a tit , which is a lot of people.	Всі кого ти виставив дурнями, а їх чимало.	Аналог
11	There is no key, doofus !	Коду не існує, бовдур!	Аналог
12	Bollocks !	Маячня!	Аналог
13	Poppet . Oodles of love and heaps of good wishes from Cam.	Моя мишко, найкращих побажань від Кем.	Аналог
14	We end up having a bit of a ding-dong .	У нас виникає сварка.	Аналог
15	All right, Shezza ?	Все гаразд, Шеца?	Транскодування
16	The others are slapdash .	Інші загорнуті нашвидкуруч.	Калькування
17	Seriously? This guy – a junkie ?	Серйозно? По-вашому він наркоман?	Калькування
18	You look very peaky	У вас поганий вигляд.	Генералізація
19	Oh, hang on, I'm buzzing	Чекай, телефон	Генералізація
20	Sherlock's business seems to be booming since you and he became pals.	Схоже, справи Шерлока пішли вгору відколи ви стали друзями.	Модуляція
21	Now tell that sweet little posh thing the pictures are safe with me	Скажи маленькій принцесі, що фотографії у мене.	Модуляція
22	No. Cold turkey we agreed, no matter what	Ні, ми домовилися раз і назавжди	Модуляція
23	Sorry, off piste a bit	Вибачте, не в тему.	Модуляція
24	Ha! What a couple of lightweights - you couldn't even make it to closing time.	Хаха, алкоголіки недороблені до ночі не протягли.	Модуляція
25	Oh please I've been cooped up for ages.	Слухай, я сто років сидів без діла.	Цілісне перетворення
26	Maybe next time I'll let you kip at the end of my bed, you know.	Може наступного разу я дозволю тобі примоститися у мене в ногах.	Цілісне перетворення
27	It was pretty easy to get the thing off him, he was so plastered .	Він так нализався, що забрати її було не важко.	Цілісне перетворення
28	Have you two had a little domestic ?	Що трішки посварились?	Цілісне перетворення
29	The person that you click with , it's the best thing in the world.	Якщо тобі вдалося знайти свою половинку – це найбільше щастя в житті.	Цілісне перетворення

Продовження таблиці Б

Основні прийоми перекладу сленгізмів у серіалі «Шерлок»

№	Оригінал	Дубльований переклад	Вид перекладу
30	<i>Fibbing, Sherlock</i>	Не бреш.	Антономічний переклад
31	<i>He should have wrapped himself up a bit more.</i>	Дарма він так легко вбрався.	Антономічний переклад
32	<i>It's alright, she's just out cold.</i>	Вона знепритомніла.	Вилучення
33	<i>How was the Lilo?</i>	Як надувний матрац?	Експлікація
34	<i>Fresh air, just popping outside for a moment.</i>	Вийду на хвилинку, подихаю свіжим повітрям.	Граматична перестановка
35	<i>So, we're having Christmas drinkies?</i>	Ми п'ємо на честь Різдва?	Заміна частини мови
36	<i>Oh, that's a corker. It's very saucy.</i>	О, цей крутий. Він з перчинкою.	Заміна частини мови
37	<i>First time ever, she's cleaned up her act, off the booze.</i>	Нарешті вона отямилася і кинула пити.	Заміна форми слова
38	<i>What do you mean there is no ruddy car?</i>	Як це немає машини?	Вилучення
39	<i>I don't want to root around some bloke's things .</i>	Мені не хочеться ритися в чийось речах.	Генералізація
40	<i>Blimey that was quick .</i>	О, швидко ж він.	Аналог
41	<i>You could just sit there and watch telly.</i>	Ти можеш сидіти тут і дивитися телик.	Аналог
42	<i>Moron</i>	Козел	Аналог
43	<i>Stood me up once too often.</i>	Він часто пропускав побачення	Калькування
44	<i>Off you pop and talk to people.</i>	Ви ж повернетесь з друзями.	Цілісне перетворення
45	<i>Ta. I'll just keep your change. -Ta.</i>	Так, зараз дам решту.- Так.	Транскодуювання
46	<i>You've been pretty wired lately, you know that.</i>	Ти дуже стомився, ти це знаєш.	Модуляція
47	<i>Well, nobody could fake being such an annoying dick all the time.</i>	Неможливо весь час вдавати занудного деспота.	Евфемізація
48	<i>Thank you, Blud.</i>	Дякую, брате.	Калькування
49	<i>Nicked it yesterday.</i>	Учора прихопив.	Аналог
50	<i>Well then, Sherlock, back on the sauce?</i>	Отже, Шерлоку ти розв'язав?	Цілісне перетворення